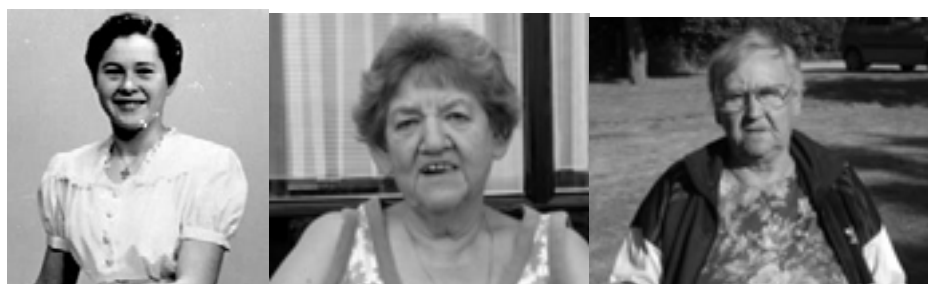

L o k a l h i s t o r i e m i d t i N o r d s j æ l l a n d

14 år, ud af skolen, konfirmeret, og hvad så?
Hvordan var det at være ung pige i huset - tjenestepige ?
Seks kvinder. tilknyttet vore lokalsamfund, fortæller.

Husk "**Brug Skolen**" starter igen tirsdag aften den 23. sept. i Alsønderup med 10 tirsdags åbningsaftner før jul og 10 efter. Alle er velkomne. Deltagelse 10 kr. Man kan på tlf. 48 28 68 76 melde sig til spising til kl. 19, første aften gratis, ellers 35 kr. Lokalarkivet er åbent alle disse tirsdage fra 18 til 21

Dette er Lokalhistorisk Nyt nr. 3, august 2014, 11. årgang fra
Lokalarkivet for
Alsønderup-Tjæreby Sogne
i Hillerød Kommune

- et arkiv for almindelige menneskers historie og egnshistorie -

Med stor tak modtog arkivet sponsorstøtte i 2014 fra

Entreprenørfirmaet Brødrene Jørgensen I/S, Klostergården, Frederiksværksgade 168, 3400 Hillerød. Tlf. 4821 0428. Fax 4821 0458. Mobil 4826 2804 (Henrik Jørgensen). Mobil 2146 2805 (Steen Jørgensen).

Nordtag A/S v/direktør Jørgen Simonsen, Mestervangen 7, 3220 Græsted.
Tlf. 48 36 36 36, fax 48 36 36 30, www.nordtag.dk

Thorkild Jørgensen VVS Aps., Aut. VVS-installatør, Ryagergårdsvej 3, Annisse, 3200 Helsingø.
Tlf. 48 79 13 60, mobil 20 11 85 57.

G. D. A. , tømmer- og snedkermester Gert Dyrlov Andersen, Torsholms Allé 8, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. kontor 4828 5550, mobil 2028 9950, fax 4828 6746

P.M. Belægning, Brolægning-, flise- og anlægsarbejder v/Palle Madsen, Ravnsbjergsbjergvej 16, Nejede, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 69 44, bittlf. 23 25 05 06, fax 48 28 69 53,

Tømmer Lodberg Aps., Syrenvej 1, Tulstrup, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 34. Bil. 21 28 68 29., Fax. 48 28 65 36.

Kontorland A/S - Alt Til Kontoret. Industrivænget 15, 3400 Hillerød.
Tlf. 48 25 36 66.- [http:// www.kontorland.dk](http://www.kontorland.dk)

DanBolig, Søderberg/Nielsen Aps. Frederiksværksgade 7, 3400 Hillerød. Tlf. 48 24 21 11, Fax 48 24 21 11. E-mail: Hilleroed@danbolig.dk

Joan & Ole Starks Gårdbutik. Harløsevej 164, Harløse, 3400 Hillerød. Tlf. 48 24 63 61.

Hallum Electric, Aut. El-installatør, Tulstrup Have 9, Tulstrup, 3400 Hillerød, Tlf, 4828 7813. Mobil 22 90 78 13, www.hallumelectric.dk E-mail: fh@hallumelectric.dk

Harløse V V S, Aut. Gas-, vand- og sanitetsmester, Harløsevej 172, 3400 Hillerød.
Tlf. 28 25 04 49 www.harloesevvs.dk E-mail: vvs@harloesevvs.dk

HHM Ejendomme A/S. Ejendomsudvikling og rådgivning. Frydenborgvej 27 K, 3400 Hillerød, Tlf. 48 22 28 28, mobil 60 43 28 28, E-mail: hhm@ejendomme.dk www.hhmejendomme.dk

Ullerød Superbrugs. Midt i Lokalarkeivets medlemskreds, Start dagens indkøb tidligt – vi åbner alle hverdage og lørdage kl. 7.00. Frederiksværksgade 119, Ullerød, 3400 Hillerød. Tlf. 4826 0289.

Dines Jørgensen & Co. A/S, Rådgivende ingeniører F.R.I., Kirsebæralle 9-11, Ullerød, 3400 Hillerød. Tlf. 48 26 06 66, E-mail: dj@dj-co.dk www.dj-co.dk

Støtteforeningen for Alsønderup Sogn

Om ALSØNDERUP-TJÆREBY LOKALARKIV

Oprettet i 1988 – ikke kun for medlemmer – alle er velkomne

Find arkivet: Kør i Alsønderup ved skiltet "Lokalarkiv" ad Baunevej (vejen til Bendstrup).. Kør ind efter skolen ved det lille skilt til Baunevej 12 og Rønnehuset. Gå til skolebygningen til højre og ad kældertoppen til lokale 014. **Åbent alle mandage 18.00-22.00.** Anden aftale træffes gerne med arkivlederen. **Arkivets post-tlf.- og e-mail-adresse** er hos **Arkivleder Lissi Carlsen**, Stutmesterparken 3, 2. sal, 3400 Hillerød. Tlf. 48 28 64 49, e-mail: lissi@carlsen.mail.dk. **Kasserer** Asbjørn Klit, Krokusvej 10, Tulstrup, 3400 Hillerød, mobil 29 21 29 66, e-mail: klit@4klit.dk **Årskontingent i 2014**, 110 kr., par 150 kr., sponsorer 500 kr, gerne mere. **Bank** Nordea reg nr.2276 kt nr 8968504194 **CVR-nr.** 303205-73. **Dette medlemsmagasin**, kommer 4 gange årligt, altid 20 sider, egettryk. **Redaktør:** Ole Blåkilde, e-mail oleblaakilde@mail.tele.dk. **Modtagere:** Medlemmer, sponsorer. presse, Hillerød Byrådsmedlemmer, andre arkiver m. fl. **Eftertryk** tilladt med kildeangivelse.. **Økonomi:** Arkivet drives af ulønnede for medlemskontingenter, gaver, sponsortilskud og indtægt ved arrangementer. Hillerød Byråd stiller 80 m2 kelderlokaler permanent til rådighed, men søges ikke om kontante tilskud

Pigernes vilkår før i tiden, når de blev 14 år

Flertallet af børnene på landet gik til ind i 1960erne, ud af skolen som 14-årige. Det var efter de syv års lovpligtige skolegang. Man blev så konfirmeret og ”gik ind i de voksnes rækker”, som man dengang sagde.

Et stort antal af pigerne startede herefter i erhvervslivet som ”ung pige i huset” eller ”husassistent”. Betegnelsen ”tjenestepige” var ligesom gået lidt af brug uden for landbruget.

De kvinder, der i 1940erne til 1960erne gik ud af skolen og arbejdede som ung pige i huset, er i dag i 70 til 90 års alderen. Vi har spurgt seks kvinder, tilknyttet lokalsamfundene her, om deres liv og arbejde som ung pige i huset, da de var 14-18 år.

Der var i 1940-50-60erne endnu betydelige klasseforskelle mellem danskerne, dels økonomisk, dels mellem by- og landmiljøer, og disse forskelle var for nogle især tydelige i barndomsårene forud. Mindre velstillede familier havde brug for at få deres børn forsørget efter konfirmationen, og derfor måtte de ud og tjene. Der var kun få uddannelsesmuligheder for piger, som boede på landet. Fattig-årene under Nazitysklands besættelse af Danmark og efterkrigstidens fortsatte mangelsamfund havde været mærkbare i familierne og blandt børn og unge. Goder og velstand var dengang noget mere ulige fordelt end efter det fortsatte økonomiske opsving fra 1960erne. hvorefter en større del af danskerne må anses for at tilhøre middelklassen.

Til op i 1950erne før husholdningsmaskinernes tid var der især brug for en ung piges arbejdskraft til husligt arbejde, hvis hustruen havde udearbejde eller under en eller anden form var part i eller understøttede mandens erhverv, og der så også var indtægter nok til at lønne en ung pige.

Man tænker måske ikke så meget på det i nutiden, men tjenestepigen - den unge pige i huset – var, selv om hun som regel var lavt lønnet, oftest en indirekte part i og forudsætning for det erhverv, der blev udøvet.

De pladser, de unge piger havde, blev i ungdomsårene en stor del af rammen om deres tilværelse. Hvad de syntes om og ikke syntes om, må de selv fortælle.

Karen Lund, Tjæreby

er født i 1943 som den ældste af efterhånden 11 søskende. Hun gik syv år i Harløse Centralskole og blev så konfirmeret. Hun skulle nu ud og tjene. Hun startede hos et slagterægtepar i Hørsholm, vist nok efter en annonce. De havde forretning og var væk hele dagen. Karen skulle så tage sig af deres to små børn og også sørge for mad til dem og sig selv. Der var bare det problem,

at der var ikke rigtig noget mad i huset. Ægteparret spiste i deres forretning, og de havde ikke madvarer med hjem. Karen cyklede hjem til sine forældre så tit som muligt og spiste sig mæt der og tog mad med sig i pladsen. Det var en stor byrde, der blev lagt på en pige på 14 år. Hendes forældre boede på det tidspunkt i den husvildebarak, som Hørløse kommune havde i Ullerød tæt ved Højskolen. Der kunne bo op til fem familier. Karins far, Hans Hansen, sagde, at det ikke kunne være meningen, at forældrene skulle holde Karen med kost, når hun var ansat med kost og logi. Altså – efter en måneds ansættelse – rejste Karen fra slagterparret i Hørsholm. Hendes far kom hen og bistod hende med at komme derfra.

Karen Lund

Karen kom nu til et ægtepar i Hillerød, hvor manden arbejdede i Grønland – Karen nåede aldrig at se ham – og hustruen arbejdede på Hillerød Andels Svineslagteri. Karens arbejdstid var fra 7 morgen til 19 aften. Hun skulle passe familiens to børn og lave mad, Hun fik 100 kr. om måneden. Det lyder ikke af så meget i vore dage, men for sin første månedsløn kunne Karen købe en kjole, et par strømper og et par sko. Hun blev behandlet godt og var derfor glad for den plads. Normalt havde hun fri fra lørdag eftermiddag, når konen kom hjem fra arbejde og hele søndagen.

Men Karen havde en veninde, som arbejdede på Winthers karsegartneri i Bloustrød. Det var på timeløn og gav meget mere end på månedsløn som ung pige i huset. Så trods sin unge alder forlod Karen det huslige arbejde og kom til Bloustrød. På gartneriet der var man specialiseret i kun at dyrke karse. Det var på store vatplader. Karsen skulle vandes, vaskes, sprøjtes og børstes, så der var arbejde nok. Karen boede nu hjemme og cyklede hver dag året rundt

frem og tilbage mellem Ullerød og Bloustrød. Hun mener, at arbejdstiden var ni timer dagligt, dog noget kortere om lørdagen. Karen var i karsegartneriet en to-tre år. Herefter var hun en tid i NEFF-æblepakkeriet, også i Bloustrød.

På Harløse mejeri var der efter mejeriets nedlæggelse mindre industrier. En af dem var Hiltex, som lavede plastikprodukter. Karens forældre var i mellemtiden flyttet fra Ullerød til det såkaldte Midtvejshus mellem Tjæreby og Harløse, så Karen boede nu hjemme ikke langt fra sin arbejdsplads, da hun fandt arbejde på Hiltex i Harløse tidligere mejeri.

I 1964 blev Karen som 21-årig gift med Kaj Lund. De kom til at bo i Tjæreby på Kirkestien 4. Huset var ejet af Bjerggården, og de boede der, mod at Karen gjorde rent for fruene på Bjerggården, hvor alt på den tid var meget herskabeligt. Senere købte Harløse Kommune Bjerggården og dermed også huset, hvor Karen og hendes mand boede. De købte nu huset af Harløse Kommune og har boet der siden.

Sigrid Andersen, Bendstrup.

er født i 1924 i Bendstrup og blev således 90 år i juli 2014. Hendes forældre havde en landejendom på Kagerupvej i Bendstrup. Hun er den ældste af fire søskende. Hun gik syv år i skole tre dage om ugen i Bendstrup Skole, som hun så forlod som 14-årig. Hun blev konfirmeret i efteråret 1938 og kom så ud og tjene fra 1. november i det år, 14 år og 5 måneder gammel.

Sigrid Andersen, fotograferet den 10. juni 2014 Hun fyldte 90 den 20. juli.

Det var på gården Petershvile i Annisse tæt ved Pibe Mølle. Gården har givet navn til teglværket lige overfor. Det var en temmelig stor gård med en lidt mærkelig historie. Kong Frederik den 6., som ejede gården, blev så glad for

den vist meget særprægede præst i Ramløse-Annisse sogne, Peter Lakjær, at han – vistnok som pensionsgave – gav ham selvejerskøde på gården, som Lakjær så gav navnet Peters Hvile efter sig selv, og det har den så heddet siden. Da Sigrid som 14-årig i 1938 blev tjenestepige på gården, var den ejet af en familie Jensen, og der var et vist folkehold i landbruget. Sigrid startede med en månedsløn på 20 kr., som steg til 25, da hun havde været der et halvt år, og så boede hun der selvfølgelig.

Karens arbejdsdag gik fra kl. syv morgen og så til hen imod kl. otte aften, når man havde vasket op og ryddet op efter karlenes aftensmad. Hun havde fri hver anden søndag eftermiddag, hvor hun kunne tage hjem til sine forældre i Bendstrup. Hun blev ikke sat til arbejde i landbruget, men til alt muligt andet. Hun måtte f.eks. rense hønsehus og som 14½-årig gøre lokummer rene og tømme gårdens WC-spande ud på møddingen og skure dem rene, inden hun skulle sætte dem på plads igen. Det var før træk-og-slip toiletternes tid på landet. Sigrid var ked af den plads og ville gerne sige op efter et halvt år, men hendes forældre sagde, at man ikke sådan "rendte af pladsen", det gav dårligt ry. Så Sigrid holdt ud på Petershvile.

Sigrid fik nu plads på en gård lidt nord for Helsingør med en løn på 35 kr.pr. md. Men her både sultede og frøs hun. Man skulle fyre med tørv, men de var ikke kommet i tørvejr i tide og var våde og ville ikke brænde. Når de endeligt brændte, gav de kun lidt varme. Der var ikke varme på hendes værelse. Et glas vand var bundfrosset om morgenen. Hun fik ikke mad nok til at blive mæt. Så hun cyklede hjem til sin mor så tit som muligt for at spise sig mæt.

Efter et halvt år fik Sigrid en god plads i huset i Helsingør i "Flæskebørsen", en slagter og viktualievirksomhed, som lå i Østergade 24, drevet af familien Larsen. De havde også et hestekøretøj med hvid overbygning til begge at køre landtur med. Dengang var der husmødre hjemme på landet, så der kom slagter, bager og fiskemand hver uge. Sigrid fik her 125 kr. om måneden og kost og logi. De havde en søn, Hans Ludvig Larsen, som senere drev gartneriet "Mølledammen" i Helsingør..

Sigrids næste plads var hos Christine og Troels Nielsen på Heldgård i Kæderup, den sidste gård før Højbjerg Hegn på den nu lukkede vej gennem skoven mellem Kæderup og Nejlunge. Christine drev værelsesudlejning og pensionat. Hun var en kraftig og venlig kone. Hun havde bl.a. haft den senere forfatter Jacob Paludan boende, da han var discipel på Helsingør Apotek for at uddanne sig som farmaceut. Der var knap ti minutter på cykel fra Heldgård gennem Højbjerg Hegn til Helsingør for hendes pensionærer.

Sigrid synes, hun havde det godt som tjenestepige på Heldgård, men nu nærmede den tid sig, hvor hun blev gift med Peter Andersen hjemme fra Bend-

strup, hvis forældres hus, Baunevej 21, de siden overtog, og hvor Sigrid siden har boet, og så hører beretningen om hendes tid som tjenestepige op.

Lidt ældre foto af Sigrid Andersens hus i vejkrydset i Bendstrup .I baggrunden Bendstrup tidligere skole, som var i brug fra 1885 til 1962,og hvor Sigrid har gået i syv år..

Ingrid Jensen, Nejede

er født i 1939. I 1943 flyttede hendes forældre til Nejede, og Ingrid og hendes mand overtog senere hendes fars hus på Ravensbjergvej i Nejede By, hvor hun nu bor. Som barn gik Ingrid i Tulstrup Skole, hvorfra hun gik ud som 14-årig. Hun blev konfirmeret i Tjæreby Kirke i pastor Finsens tid. Dengang skiftede konfirmationerne, i Alsønderup hver anden gang, og i Tjæreby de andre.

Der var langt at gå som barn fra Nejede by til Tulstrup Skole ad Rævegravvej og Gammel Skolevej, som dengang var forbundne. Da Ingrid blev lidt større, fik hun og hendes søster dog en cykel til deling. I Tulstrup Skole gik man dengang kun i skole hver anden dag, og Ingrid og hendes søster gik forskudt, så de ikke skulle i skole de samme dage og derfor begge kunne have cyklen de tre dage, de hver skulle i skole.

Den 1. maj 1954 startede Ingrid som 14-årig tjenestepige på Kildegård i Nejede hos Carl P. Knudsen og hans hustru Agnethe. Hun var født Knigge og var fra Helsingør. De havde en datter, Inger Tove, som var omkring tre år ældre end Ingrid. Ingrid kunne have boet på gården, men bygningen var gammel. Hun boende så hjemme. Hun havde fået en ny cykel til sin konfirmation, og der var kun få hundrede meter at cykle mellem hendes hjem og Kildegård.

Ingrids løn var 80 kr. om måneden og så kosten. Hun blev i pladsen i halvan-det år. Lønnen steg ikke i den tid. Hendes arbejdstid var sådan, at hun kom på sin cykel til kl. syv om morgenen og cyklede hjem igen ca. kl. 19. Det var en lang arbejdsdag, da hun kun var 15 år gammel. Hun havde fri hver onsdag eftermiddag og hver anden week-end fra lørdag kl. 14 Der var en uges sommerferie og en uges vinterferie uden fradrag i lønnen

Ingrid Jensen som syttenårig.

På spørgsmålet om Ingrids plads var en familiær stilling som en del af familien, svarede hun, at det følte hun ikke, så det kunne man ikke sige. Ingrids arbejde var mest, men ikke udelukkende indendørs. På gården var der altid en karl på kost og logi og om sommeren også en eller to andre på kost, en var Carl Nielsen fra Alsønderup, husker hun. Markarbejdet foregik med heste, der var ikke kommet traktor på gården.

Husmoderen stod selv for den egentlige madlavning på brændekomfuret, men Ingrid bistod med forarbejderne. Ingrid lærte på den måde en del. Når det huslige arbejde indendørs var forbi om eftermiddagen, var der altid noget andet, f.eks. tøj, der skulle stryges. Det var også Ingrids arbejde i sommerhalvåret at holde blomsterhaven, urtehaven holdt husmoderen selv.

Sommeren igennem, når mændene var i marken, havde Ingrid det ubehagelige arbejde at vaske mælkejungerne hver dag. Der var en udendørs vandhane i gården, hvor hun tappede vand og stod med det. På indersiden øverst i jungerne satte der sig indtørret mælk, som det var besværligt at skure af, men væk skulle det. Der skulle så skylles efter med desinficerende klorvand. På to tidspunkter af året var Ingrid med i markarbejdet. Det ene gang var ved høst med at sætte kornneg i hove, så de kunne tørre. Selvbinderen smed jo blot de bundne neg på jorden, Den anden gang var med at pille kartofler op om efteråret, når de var taget op af jorden af en maskine. Datteren, Inger Tove, var også med til det. Mændene gravede så en kule, så kartoflerne kunne opbevares frostfrit. Ingrid mener, de så senere blev solgt. Ingrid skulle også bære kvas ind til brændekomfuret i køkkenet og om vinteren brændsel ind til de to kakkelovne, der var i brug.

Carl P. Knudsens søster, Ingeborg, var gift med deres fætter, Knud Knudsen, ejer af gården Lykkesholm i Nejede. De havde ingen børn. Ingrid husker, at

dem omgikkes familien på Kildegård en del med, men Knud døde tidligt. Carl P. Knudsen havde også andre ældre søskende. Hans ældste søster, Signe, var gift med Jens Peter Troelsen på Gundhøjgård i Alsønderup og mor til Hartvig Troelsen og farmor til Jørgen Troelsen, som senere nævnes.

Efter tiden på Kildegård kom Ingrid fra 1.nov. 1955 til en bagerfamilie på Usserød Kongevej i Hørsholm. Det var pragtfuldt for Ingrid at komme til et nybygget hus med centralvarme og moderne faciliteter, hvor alt var let at holde. Hendes værelse var med håndvask og toilet til, og der var baderum med varmt vand i vaskekælderens. Konen i huset arbejdede i bagerbutikken, og om morgenen før 7, når hun gik i butikken, vækkede hun Ingrid, som så havde pasningen af husets to børn. Hendes arbejde var ellers husligt, men ved travlhed hjalp hun i bageriet og i butikken. Lønnen var 160 kr. om måneden. Ingrid havde fri fra søndag eftermiddag til tirsdag morgen – eller mandag aften. Bagerbutikken havde jo lukket om mandagen.

Mens Ingrid var der blev hun syg og var i en periode på sygehuset i Hillerød på grund af en halslidelse, og hun måtte holde op hos bagerfamilien.

Nutidigt foto af Ingrid Jensen

Herefter fik hun plads hos en familie, der boede i en 4½ værelses lejlighed på Langesvej i Hillerød. Ingrid fik her det lille værelse, og det var godt nok. Manden bestyrede "Bolette" forretningen i Hillerød, hvor også hans kone arbejdede. "Bolette" var dengang en kjole- og dametøjskæde med forretningsudsalg rundt om og med hovedsæde på Kultorvet i København. Ingrid fik 10 % i rabat, hvis hun handlede i deres forretning, men efter hendes mening var deres varer lidt for gammeldags for en ung pige.

Ingrid skulle passe deres to børn og lave mad til familien. Hun fik 175 kr. i løn om måneden. Hun må have fundet sig godt tilpas der, for hun var der i næsten to år. Det var mens hun var der, hun lærte sin senere ægtefælle at kende. Han var fra Frederiksværk.

Efter denne ansættelse kom Ingrid til Asserbohus Kostskole som husassistent. Den lå, som navnet siger, i Asserbo. Der var tre børn at passe, og hendes arbejde var især i forstanderens hjem. Han hed Friis. Somme tider måtte hun dog bistå i skolens køkken, hvor der blev lavet mad til op i mod 150 personer. De var to piger, som delte jobbet i privaten, så de havde fri hver anden eftermiddag. Hun fik 225 kr. i løn om måneden plus kost og logi. Hun havde et godt værelse med håndvask, og der var et nærliggende badeværelse til de to pigers deling. Hendes kæreste kunne komme på besøg fra Frederiksværk.

Han havde dengang motorcykel.

I 1959 blev Ingrid gift, det år hun fyldte 20. Det var pastor Finsen i Tjæreby, som viede dem. Hun blev et stykke tid endnu på Asserbohus Kostskole, indtil hendes mand var færdig med sin tjeneste som marinesoldat. Så flyttede de ind på 1. sal i hans forældres hus i Frederiksværk. Og hermed var hendes tid som tjenestepige og husassistent slut.

Alice Petersen, Ullerød,

blev født i 1940 i huset Brudegårdsminde på Ravnsbjergvej i Alsønderup. Det hus ejede hendes mor og far, Ella og Knud Hansen. Han var maler. Som bierhverv var de i en årrække værter ved Alsønderup Forsamlingshus.

Fra 1. april 1947 til 1. april 1954 – i syv år - gik Alice hver anden dag i Tulstrup skole. Det var hos lærer Sidenius. Han havde tre årgange i samme klasse samtidig, og Alice synes bagefter, at han var god til at dele børnene i tre hold og på samme tid holde dem alle tre i gang med hver sit.

Fra april 1954, da hun var færdig med de syv års skolegang, gik Alice og hjalp til med det huslige arbejde hos Sigrød og Helmer Nielsen på Brudegård. De var hendes forældres naboer, hvor hun var kommet hele sin barndom, så for Alice var det trygt og godt. Hun tror, hun fik 25 eller 30 kr. om måneden. Samtidig skulle hun gå til præst en dag om ugen hos pastor Finsen i Tjæreby Præstegård, hvortil hun cyklede. Da der var gået et halvt år, blev hun konfirmeret i Alsønderup Kirke. Hun blev på Brudegård til efteråret 1955.

Alice, konfirmeret og klar til at træde ud i erhvervslivet.

Så fik hun og hendes forældre besøg af pastor Finsen. Han ville gerne ansætte Alice som ung pige i præstegården i Tjæreby. Hans kone lå kronisk syg, og der var to børn, der skulle passes. Så blev Alice ansat 15 ½ år gammel i november 1955. Hun følte de var venlige og imødekommende, men det var en voldsom opgave for hende at stå for præstegårdens husholdning og børnepasning. Fru Finsens ulykkelige kroniske sygdom var også en belastning for hende. Uheldigvis blev Alice også smittet med gulsot og lå syg hjemme i godt en måned. Hun var ikke glad for at skulle tilbage igen, og hendes far sagde, at hvis hun ikke brød sig om det, skulle hun ikke tilbage. Men hun følte pligt til at komme tilbage på præstegården, og hun var der til maj 1956. Så kom hun på efterskole den sommer.

Alice overtog fra november 1956 en ansættelse efter en bekendt. Det var i Hillerød hos amtsforvalter Lundahl Larsen. Han havde tjenestebolig i den ende ind mod Indelukket i amtets nye administrationsbygning fra 1939. Den blev senere købt af Slotssognets menighedsråd og taget i brug i 1987 som sognegård. Det var måske et lidt herskabeligt hjem, men Alice synes, at hun blev godt behandlet. De var et lidt ældre par, han især. I en sen alder havde hustruen fået en datter. Hun var deres et og alt og blev nok overbeskyttet. Hun blev hver dag fulgt til Mørchs skole og hentet igen, oftest af amtsforvalterens ugifte søster, men ind imellem var det Alices opgave. Alice stod ellers for det huslige arbejde og madlavningen. Hun spiste ikke sammen

med familien, men i køkkenet, noget der endnu var helt almindeligt i den slags hjem, så det hindrede hende ikke i at føle sig godt tilpas. Hun havde sit eget værelse og sin egen radio, det var før fjernsynets tid. Hun var der i 2½ år helt til maj 1959. Det var mens hun var i den plads, at hun lærte sin senere mand, Leo, at kende. Han var karl på Brudegård i Alsønderup. Alices mor deltog i roelugningen dér sammen med ham og syntes så godt om ham, at hun fik Alice til at invitere ham med til sin 18-års fødselsdag, men der var jo næppe nogen, som dengang forestillede sig, hvad der skulle komme ud af det..

Alices næste plads var hos selveste amtmand Saurbrey, dengang øverste kongeligt udnævnte embedsmand i Frederiksborg Amt. Han var også "født" formand for det ellers folkevalgte amtsråd. Han havde en stor, fornem tjenestebolig med administration inde på Frederiksborg Slot.. Fra sit værelse dér fik Alice udsigt til springvandet i slotsgården. Det var et finere sted. Hun var nu ikke længere Alice, men frøken Hansen, og herskabet tiltaltes alene i 3. person som "fruen" og "amtmanden", aldrig med De og Dem. De havde ansat en stuepige og en kokkepige. Alice var kokkepigen. Fruen lavede ikke selv mad. Pigerne havde hver deres soveværelse og et fælles opholdsrum. De spiste altid i køkkenet, aldrig sammen med amtmanden og fruen.

Efter møderne i amtsrådet var der altid middag hos amtmanden for amtsrådets medlemmer, de var jo tilrejsende fra hele amtet. Spisestuen i amtmandens embedsbolig var stor nok til op imod 20 deltagere. Pigerne havde intet med serveringen at gøre, der kom damer udefra til det, men Alice stod for madlavningen. Der serveredes, så vidt Alice husker det, altid rødvin, som omhyggeligt blev dekanteret før middagen. Fruen deltog også i disse middage.

Mens Alice var der, blev amtmanden af kongen udnævnt til kammerherre, og han kom ud i køkkenet og viste sin kammerherrenøgle til pigerne der. Ved officielle lejligheder var han i en flot uniform med tilhørende trekantet hat med fjerbusk i.

Som Alice siger, så var der godt nok altid en formel afstand, men alligevel blev hun behandlet med velvillig imødekommenhed, og det medvirkede til, at hun følte sig veltilpas i pladsen. Pigelønnen var efter forholdene og tiden også god, 350 kr. stigende til 450 kroner om måneden plus kost og logi

Da Leo havde været soldat, søgte han tjeneste i Gaza, dengang der var danske soldater som bevogtningsmandskab i FN's tjeneste der. Da han kom hjem, boede han hos sine forældre i Tølløse, og da Alice gerne ville være i nærheden af ham, søgte hun plads der på egnen gennem en lokal avis, og hun kom så til Holbæk. Der var hun kun et halvt år, for hun fik brev fra "amtmandinden" om, at hun manglede en kokkepige – om ikke Alice kunne tænke sig at komme tilbage. Og det gjorde Alice så. Det var i 1961.

Alice holdt op i stillingen hos amtmanden, da hun og Leo blev gift sidst i marts 1962 i Alsønderup Kirke. Af amtmandsparret fik de to sølvlysestager i bryllupsgave. Alice og Leo inviterede dem så som tak til te i den beskedne lejlighed, de dengang boede i på Nordvestvej, og de kom begge.

I 1966 købte Alice og Leo hus på Ullerødvej, som dengang hed Harløsevej, og der har de siden boet.

Tove Troelsen, Alsønderup,

blev født i 1939 i Værum ved Randers. Da hun var 7-8 år flyttede familien til Samsø, hvor hendes far var fodermester, og da hun var 13 år, flyttede familien til Bendstrup i Alsønderup Sogn. Hendes far blev fodermester på gården Bauneholm i Bendstrup med funktionærbolig i længen over for Bendstrup Skole. Længen var stuehuset fra en gård, som mange år før blev lagt samme med Bauneholm. Ejeren var nu fru Ryholt, hvis mand havde slagtervirksomhed i Kødbyen i København. Hun havde både malkekøer og grise på gården, som Toves far så skulle sørge for.

Tove kom nu i Bendstrup Skole og for første gang i sit liv i en skole, hvor man kun gik hver anden dag. Det var dengang hos lærer Torngreen, som senere skulle være blevet forstander for Unge Hjemms Højskole ved Århus. Til konfirmerationsforberedelse cyklede Tove fra Bendstrup til Tjæreby Præstegård.

Kort efter at Tove var blevet konfirmeret, kom hun i plads på gården Stenholm på Hillerødvej i Tulstrup. Den var ejet af godsejer Axel Jarl på Sophienborg. Han havde i 1930'erne startet en særlig mælkeproduktion, som også Stenholm indgik i. Der havde han så en bestyrer, som Tove blev ansat hos, familien hed Hansen. I denne og alle efterfølgende pladser skulle Tove tiltale fru og manden med "De" og "Dem", mens der blev sagt "du" til hende. Sådan var det alle vegne dengang, siger Tove.

Toves løn, mener hun, var 120 kr. om måneden og så kost og logi. Der var altid to karle og to hjemmeboende, halvvoxne sønner på kost og logi. Det gav meget arbejde med rengøring, vask og mad. Om morgenen skulle de have morgenmad, og der blev lavet varm mad til middag. Tove fremhæver fru Hansen som meget dygtig til madlavning, som hun lærte meget af. Hansen kom ind hver dag kl. halv ti og lavede kaffe. Det undrede Tove, for det var højst usædvanligt, at manden i huset selv gjorde det. De slagtede selv grise til eget brug og også en kalv. Hansen parterede selv grisen, men Tove var så med til alt det, der blev lavet af grisen, så hun lærte at lave slagtemad.

Tove havde et værelse med en lille kakkelovn, som hun kunne tænde op i, når det var i fyringssæsonen. Hun havde fri om eftermiddagen hver onsdag og fri hver anden lørdag-søndag, når arbejdet med middagen om lørdagen var gjort. Loven var dengang sådan, at arbejdsgiverne skulle give unge, som ikke var under uddannelse, fri en eftermiddag til undervisning. Tove gik på den

måde til husholdning og madlavning på Nr. Banevejens skole i Hillerød hos en frøken Telemann, som var husholdningslærer. Tove skulle så være hjemme til spisetid til aften og lave det arbejde, hun normalt havde på den tid af dagen.

På almindelige eftermiddage var der tøj, som skulle stryges og repareres. Hansens sokker skulle stoppes. Og så var der en stor have, som Tove passede sammen med fru Hansen.

Tove var glad for den plads, men efter et år syntes hun, at hun skulle prøve noget nyt.. Hun fik nu plads i Hillerød hos en enkefru Larsen på Godthåbsvej. Tove skulle passe hus og madlavning der. Fru Larsen var delvis invalideret og sad mest i kørestol. Hun havde meget dårlige ben og Tove måtte give hende strømper på hver morgen. Fru Larsen havde fra sin mands tid en cigar- og vinforretning, men nogen passede den for hende. Hun havde også en datter på omkring 13 år.

Tove passede husets koksfyrede centralfyr. Datteren skulle fylde det op om aftenen, men fik det ikke altid gjort, så næsten hver morgen var det gået ud, og Tove skulle tænde op på ny. Det var meget for en ung pige på 15½ år. Hun boede hjemme og cyklede frem og tilbage hver dag.

Tove Troelsen

Tove mener så, at hun var med sin mor ude og tage kartofler op hos Orla Mortensen i Tulstrup og måske andre steder. Det var sæsonarbejde. De var et damesjak.

Toves næste plads var hos Risum på Bybjerggård i Nejede. Han var muligvis

forpagter eller bestyrer for tandtekniker Martensen, som i mange år ejede gården. Tove oplevede det, som om fru Risum bestemte alting på gården. Hun var meget krævende over for de unge piger og kunne være meget ubehagelig. Der var også en kokkepige. De havde to små børn og et utal af gæster. Gæsterne boede ovenpå og skulle passes med morgenmad på sengen og ellers vartes op.

Tove blev på den tid inddraget i et automobiluheld og fik nok en mindre hjernerystelse, så hun var syg på et tidspunkt, hvor der var mange gæster på gården. Fru Risum insisterede på, at hun ikke skulle til sin egen læge og hentede en dr. Riise fra Hillerød. Han konstaterede, at hun nok havde en mindre hjernerystelse, men da fru Risum jo havde mange gæster, kunne hun godt arbejde.

Det medførte, at Tove holdt op i pladsen efter en tre-fire måneder. Hendes mor kom ud og hentede hende. Fru Risum hævdede først, at hun ikke skulle have nogen løn, men Toves mor insisterede, og de fik pengene.

Tove var så en sommersæson på Frederiksborg Fløde Is i ejendommen på hjørnet af Sdr. Jernbanevej og Hostrupsvej. Det var fra syvtiden om morgenen og til to-halvtre tiden om eftermiddagen, men det var jo alene i en sommersæson. Is var dengang en sæsonvare.

Toves næste plads var hos gartneren og oldfruen på Forsøgsmejeriet i Hillerød. De boede i en funktionærbolig lige op ad mejeriet. Fruen skulle sørge for forplejningen af de ugifte mejerister og praktikanter. Der var omkring 15. Manden skulle passe udenomsarealerne og en meget stor grøntsagshave, så de var selvforsynende. Der var ansat to piger til folkeholdet, bl.a med morgenmad og middagsmad. Der skulle altid være en af pigerne om aftenen. Oldfruen og gartneren gik i seng kl. 19.30, de havde hver sit soveværelse. Kl. halv ni skulle den "vagthavende" pige så bringe dem hver deres aften te på sengen. På gangen ved deres soveværelser stod telefonen. Pigen skulle så også være der for at tage den, hvis nogen skulle ringe. Tove spurgte engang fru, om det ikke var mere praktisk, hun selv tog den, hvilket fremkaldte ubehagelige vredesudbrud. Tove holdt op i den plads, fordi der ikke var noget arbejde, som kunne stille fru tilfreds, og fordi hun havde grundløse og urimelige forlangender om, at ting skulle gøres om.

Toves konklusion er, at man som ufaglært pige i husligt arbejde ikke rigtig blev regnet for noget. Selv om hun i nogle af sine pladser var blevet venligt behandlet. var der andre, hvor man blev trådt på.

I maj 1958 blev Tove gift med Jørgen Troelsen. Det var det år, hun fyldte 19 år, og nu ophørte hun med at have pladser som ung pige i huset. De har siden boet i Alsønderup.

Da Tove og Jørgen Troelsen havde guldbryllup i 2008

Ulla Heilesen, Ullerød,

er født i 1937. Hendes far og mor var Hans Larsen fra Møllehøj i Alsønderup og Johanne Carlsen fra Ramløse. De boede til leje forskellige steder, indtil de fik bygget sig et hus på Bøgevej i Ullerød. Ulla er nr. to af seks søskende. Det er fortalt hende, at hendes forældre boede til leje i den gamle smedje i Tulstrup, da hun blev født. Hun husker, de boede i huset "Solhøj" i Alsønderup, da hun var helt lille, og i huset "Egedal" på Pibe Møllevej, men så lejede hendes forældre et halvt hus i Højbjerg tæt ved Pibe Mølle. Hun begyndte at gå i skole i Højbjerg forskole hos frk. Schlage. Men hendes forældre flyttede nu til Harløsevejen. De boede husfrit mod at malke kobesætningen på "Den gule Gård" morgen og aften. Ulla gik nu i Harløse skole resten af sin skoletid, og hun blev konfirmeret i 1951 i Tjæreby Kirke af pastor Finsen.

Ulla kom nu ud og tjene som 14-årig. Det var hos familien Bendtsen på Lyholtegård i Freerslev. Det var yngre mennesker, de havde tre børn i alderen 5, 3 og 1½ år, som Ulla skulle være med til at passe. De fik i øvrigt to børn mere, efter at Ulla var rejst. Ulla deltog i alle dele af det huslige arbejde. Om morgenen skulle hun tænde op i brændekomfuret og lave havregrød, til manden og karlen kom ind fra morgenmalkningen. Hun var med i madlavningen, og der blev bagt meget. Hver eftermiddag fik gårdens mænd kaffe med kage til. I høsttiden var der flere på kost, og Ulla måtte bringe kaffen ud på marken til dem om eftermiddagen. Ude samlede hun æg og plukkede bær i sæsonen og var med til at passe haven.

Ulla Heilesen

Der var en vis selskabelighed med de omkringboende og deres familier. Så var der meget at lave. Ulla havde ellers en eftermiddag fri om ugen og hver anden søndag. Hun havde aldrig før været hjemmefra og led meget af hjemve og savnede sin mor, så hun tog hjem hver gang en lejlighed bød sig. Men ellers havde hun det godt i pladsen, og hun syntes, hun blev behandlet som en af familien. Hun tog også jævnligt ud og besøgte dem, længe efter at hun var fratrådt, og stor var overraskelsen, da familien Bendtsen senere købte hus på Rønnebærvej i Ullerød, hvor Ulla og hendes mand havde hus. Der udvikledes et venskab, som plejedes, lige til Bendtsen og hans kone døde.

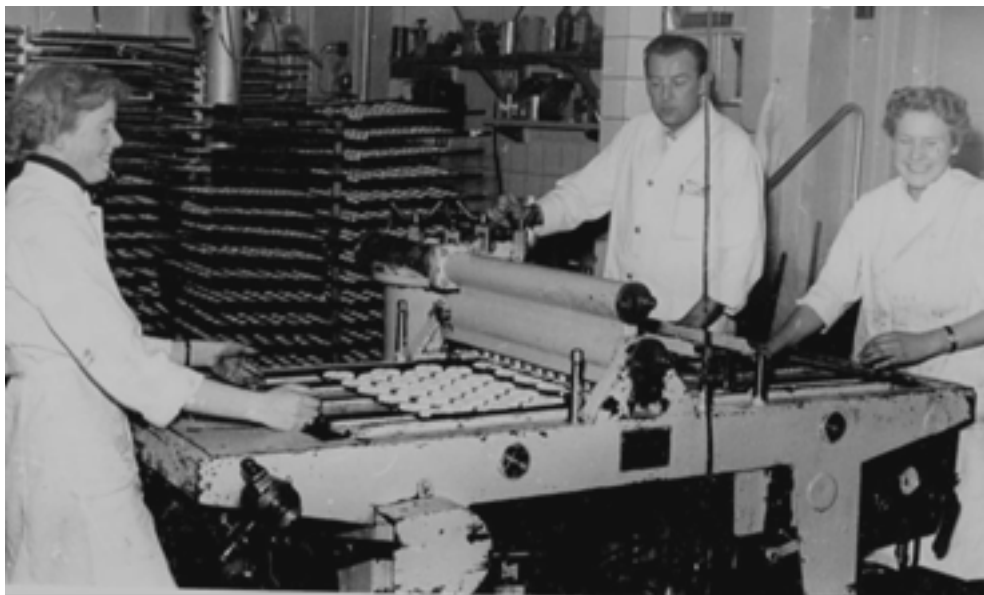
For Ulla lå Freerslev dengang langt ude på landet. Hun ville til byen. Hendes forældre var enten ved eller havde fået bygget deres eget hus på Bøgevej i Ullerød. Ulla fik så plads hos en installatør på Hostrupsvej. Det var en stor forandring fra, hvad hun kendte. Maden var helt anderledes. Det første, hun skulle ordne, var champignons, og hun vidste ikke, hvordan hun skulle gøre. Ulla lærte meget om madlavning i den plads, men hun syntes, at fruene havde rengøringsvanvid, så Ulla blev ikke længere i den plads end et år. Hvad hun fik i løn husker hun ikke mere.

Ulla trængte nu til at komme til noget andet end husligt arbejde og fik timelønnet arbejde i O. Ernst Andresens småkage- og sandkagefabrik på

Østergade i Hillerød. Der var op imod tyve unge piger ansat, en driftsleder og et par bagersvende og nogle chauffører. Det var fra kl. 7 om morgenen til kl. 16, så vidt Ulla husker. Lørdag holdt man tidligere. Hun boede hjemme hos forældrene på Bøgevej i Ullerød.

Fra samlebåndene i O.Ernst Andresens småkage- og sandkagefabrik, Næste foto viser mere fra arbejdet der.

Arbejdsopgaverne var ret varierede, men med forskellige maskiner. Der var også helt manuelle opgaver som at slå æg ud til den dej, som bagersvendene rørte maskinelt. Produktionen var lidt samlebåndsagtig, og man skulle kunne følge med maskinerne. Vaniljekransene kom ud i lige, afskårne stykker, men skulle foldes runde med håndkraft. Der var en maskine til blanding af småkagerne og afvejning af dem. Den ses på øverste foto. En pige betjente så med en fodpedal maskinen, som lukkede poserne.

Som ansat blev man behandlet godt og venligt. Ulla husker ikke, hvad hun fik i løn, udover at hun steg, da hun fyldte 18 år. Ulla var med i bagernes fagforening, hvor hun i korte ledighedsperioder gik til kontrol og fik understøttelse. Der kunne nemlig være korte afmatningsperioder i kagesalget, men det var sjældent. Ulla var en seks-syv år hos O. Ernst Andresen til hun var 23 og skulle giftes med Beicher Heilesen i 1960. Han var fra København. Hans forældre havde købt en ejendom på 12 tdr. land nord for Hillerød. Han var udlært som guldsmed og arbejdede i København. Han byggede selv deres hus på Rønnebærvej i Ullerød, hvor de nu har boet i over 50 år.

De ansatte hos O. Ernst Andresen med ham selv yderst til venstre, fotograferet engang i Ullas ansættelsestid.

Efterskrift.

Disse seks fortællinger er uromantiske billeder af ret så barske livsvilkår fra en nu svunden tid. De taler for sig selv til nutiden. Det er overladt til læserne selv at vurdere og tage stilling og sammenligne vilkårene dengang med nutiden.

Tekst: Ole Blåkilde. Illustrationer. Lissi Carlsen.

Slægtsforskertræf. Lær at bruge lægdsrullerne tirsdag den 28. oktober kl. 19.30 i

Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv i skolens kælder, lokale nr. 014

Lægdsrullerne er nu på internettet med en vejledning på "Arkivalieronline". Det er lidt svært at få styr på det. Det er synd. Der er en guldgrube af oplysninger i lægdsrullerne, hvor alle mænd blev registrerede. Rullerne kan hjælpe meget, hvis man er kørt fast i sin slægtsforskning.

Inge Kristensen, formand for Skævinge Lokalhistoriske Forening, vil glæde os med at komme og gennemgå, hvordan man kan bruge lægdsrullerne som en ny adgangsvej i slægtsforskningen. Arkivet er vært med en kop kaffe. Alle er velkomne. Deltagere betaler 10 kr. til "Brug Skolen".

Hvis man vil spise først til "Brug Skolen" i skolekøkkenet kl.19.00 kan man tilmelde sig på tlf. 48 28 68 76. Der tilbydes to retter god mad for 35 kr.

Nyt samarbejde mellem Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv og Museum Nordsjælland i Hillerød Lokalarkivet tilbyder sin hjælp til registrering og digitalisering af museets Hillerød-samling af fotografier

De lokalhistoriske aktører i Hillerød Kommune oprettede for nogle år siden et samvirke. Bl.a. tegnede samvirket et kommuneabonnement på arkivdatasystemet ARKIBAS, som de hver fik meget billigere end alene. Det skulle de så alle bruge i registrering af billeder og arkivalier. Parterne er Folkemuseet (nu en del af Museum Nordsjælland), biblioteket, Skævinge Lokalarkiv, Brødeskov Lokalarkiv og Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv. Hensigten er, at alle fotos og arkivalier gennem det fælles registreringsystem med tiden skal kunne benyttes af alle fem aktører på tværs. Alsønderup-Tjæreby havde brugt ARKIBAS længe, og arkiverne i Brødeskov og Skævinge er nu også i gang med at registrere efter ARKIBAS, som i øvrigt bruges af ca. 550 arkiver o.l. på landsplan.

Museet i Hillerød har imidlertid ikke haft personalekapacitet til at komme i gang med at registrere sine fotosamlinger i Arkibassystemet. Det er derfor nu aftalt med Alsønderup-Tjæreby Lokalarkiv, at dette arkivs frivillige, ulønnede medarbejdere overtager opgaven for museet i rimeligt omfang. Arbejdet foregår i arkivets lokaler og med arkivets maskinel og er gået i gang.

Vi er begyndt med museets samling af diapositiver. Det er med nogle tusinde fotos en opgave over flere år. Men både på museet og i arkivet finder vi det nødvendigt, at disse fotos om Hillerøds udvikling og historie hurtigst muligt gøres tilgængelige for offentligheden ved en registrering, hvorefter man kan søge blandt dem efter, hvad man kan have brug for.